

EXAMENSARBETE

Våren 2017

Sektionen för Hälsa och Samhälle
Sociologi

Den nya resan

- Asylsökandes väg in i det svenska samhället

Författare

Belinda Fercher

Handledare

Gudmund Jannisa

Examinator

Eduardo Naranjo

Abstract

Syftet för denna uppsats var att beskriva hur asylsökande flyktingar har upplevt mötet med Sverige, och hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand.

Uppsatsens två frågeställningar var *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?* och *Hur har Sverige bilden förändrats från ankomst till idag?*

Metoden bestod av kvalitativ strukturerad intervju med öppna frågor.

Teorin var Hofstede, Hofstede och Minkovs teori rörande hur känslor förändras med tiden för människor som bor i främmande kulturella miljöer. Deras känslor kan ses vara uppdelade i fyra olika faser; *eufori*, *kulturchock*, *anpassning* och *det stabila sinnestillståndet*.

Resultatet visade att asylsökande har upplevt mötet med Sverige som ett land med kulturella skillnader, där vädret är mycket kallt, mycket mörkt och mycket snö på vintern. Vissa upplevde svenskarna som snälla och hjälpsamma, medan andra upplevde det svårt att få kontakt med svenskarna. Sverige bilden från ankomst till idag har förändrats till en väldigt positiv bild av Sverige, med snälla och hjälpsamma människor där man trivs bra att bo.

Nyckelord: *Asylsökande, flyktingar, integration, Sverige, upplevelse*

Förord

Jag vill rikta mitt varmaste tack till intervjupersonerna som bidragit med värdefull information till denna studie. Tack för att Ni tog Er tid att svara på mina frågor rörande Era möten med Sverige. Utan Er medverkan hade det inte blivit någon studie.

Jag vill även tacka de engagerade lärarna på SFI för all hjälp med att hitta intervjupersoner till studien och för lån av konferensrummet att hålla intervjuerna i.

Tack även till min handledare Gudmund Jannisa som varit ett stort stöd under hela arbetets gång.

Innehållsförteckning

Inledning	s. 5
Problemformulering och syfte	s. 5
Metod	s. 6
Val av metod	s. 6
Intervjumetodens fördelar och nackdelar	s. 6
Avgränsningar	s. 7
Etiska frågor	s. 7
Urval av intervjupersoner	s. 8
Tillvägagångssätt	s. 8
Validitet och reliabilitet	s. 10
Presentation av intervjupersonerna	s. 10
Litteraturöversikt/Teori	s. 11
Tidigare forskning	s. 11
Teori	s. 13
Begrepp	s. 14
Resultat	s. 14
Frågeställning 1	s. 14
Frågeställning 2	s. 16
Analys	s. 19
Intervjuperson 1	s. 19
Intervjuperson 2	s. 20
Intervjuperson 3	s. 20
Intervjuperson 4	s. 21
Intervjuperson 5	s. 22
Slutsatser	s. 22
Diskussion	s. 23
Sammanfattning	s. 26
Referenslista	s. 28
Bilagor	s. 30
Bilaga 1 - Intervjuguide	s. 30
Bilaga 2 – Intervjupersoner sökes	s. 33

Inledning

Hösten 2015 översvämmades medierna av reportage om stora flyktingströmmar från bl.a. krigets Syrien, kaosets Afghanistan och Irak samt tusentals människor som satte sina liv på spel då de i icke-sjödugliga båtar försökte fly från Afrika över Medelhavet för att finna en trygghet i Europa undan krig, tortyr och förföljelse. Det talades om ”flyktingkrisen”. Att inte bli berörd av dessa scener vi förmedlades via våra tv-apparater i trygga Sverige var svårt. Det kom 162 877 asylsökande till Sverige under 2015 (Migrationsverket, a). Flest asylsökanden kom från Syrien, Afghanistan, Irak och Eritrea (Migrationsverket, b). Närmare 163 000 människor från länder främmande för de flesta av oss kom till vårt land och sökte här asyl (skydd). Likaså var Sverige ett främmande land för de flesta av dessa människor.

Att lämna sitt hemland under de dramatiska former som en flykt måste innebära borde vara ett trauma i sig. Att därefter komma till ett helt främmande land väldigt långt hemifrån, vänta månader på besked om man får stanna eller kommer att bli utvisad borde även det vara enormt psykiskt påfrestande för de allra flesta människor. När Migrationsverket gjort klart sin asylprövning och de asylsökande har fått uppehållstillstånd i Sverige börjar ännu en ny resa. Resan in i det svenska samhället.

Jag är intresserad av hur människor som flytt till Sverige, och som efterhand har fått asyl och uppehållstillstånd uppfattar det svenska samhället. Det är viktigt att lära sig hur asylsökande flyktingar har upplevt mötet med Sverige och hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand, för att vi ska kunna bemöta dem på bästa sätt och hjälpa dem vidare in i samhället som är deras nya hem.

Problemformulering och syfte

Att hamna in i en helt ny kontext vilket man gör då man flyttar till ett annat land, kan påverka individen på en rad sätt. Att komma som asylsökande flykting till Sverige innebär således en rad omvälvande händelser, utöver flykten i sig. Att lära sig att förstå det nya landet, lära sig språket, kulturen och de sociala koderna är en stor utmaning. Hur är det att komma till ett land som man inte vet någonting om och hur blir man en del av det nya samhället?

Syftet för denna uppsats är att beskriva hur asylsökande flyktingar har upplevt mötet med Sverige, och hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand.

Frågeställningarna lyder

1. *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?*
2. *Hur har Sverigebilden förändrats från ankomst till idag?*

Metod

Val av metod

Som vald metod valde jag kvalitativ strukturerad intervju med öppna frågor. Strukturerade frågor innebär att ”de på förhand är givna, både vilka frågor som skall ställas och hur de skall formuleras” (Ejvegård 2009: 51). Vilket leder till att samtliga intervjupersoner får ”samma frågor” (Ejvegård 2009: 51). I öppna frågor får intervjupersonen ”svara fritt” (Ejvegård 2009: 51). Eftersom jag efterfrågade information om hur någon upplevt någonting, tyckte jag att intervju var ett bra val av metod (Ejvegård 2009: 49). Jag valde öppna intervjufrågor då jag ville att intervjupersonerna skulle berätta med sina egna ord om hur de upplevt mötet med Sverige och hur deras bild av Sverige har förändrats från ankomsten till idag. Jag funderade på om jag skulle spela in intervjuerna, för att därmed erhålla alla intervjupersoners svar exakta (Patel & Davidsson 2011: 87). Men i och med att en närvaro av en bandspelare kan påverka de svar man erhåller (Patel & Davidsson 2011: 87), valde jag att anteckna alla svaren under intervjun istället. För att sedan ”direkt efter intervjun” förtydliga anteckningarna (Patel & Davidsson 2011: 87).

Intervjumetodens fördelar och nackdelar

En av fördelarna med intervjun är att den är en flexibel metod, där intervjuaren kan ”följa upp idéer, sondera svar och gå in på motiv och känslor på ett sätt som är omöjligt i en enkät” (Bell 2006: 158). På vilket sätt ett svar fås i form av tonfall, minspel och pauser kan bidra med information som inte ges i form av ett skriftligt svar (Bell 2006: 158). Då man utför intervjuer finns möjligheten att ställa följdfrågor och ”svaren kan utvecklas och fördjupas” (Bell 2006: 158). Intervjuer kan ”ge ett rikt material” (Bell 2006: 158).

En av nackdelarna med intervjumetoden är att den tar ganska mycket tid i anspråk (Bell 2006: 158). Då intervjuande är en ”mycket subjektiv teknik” medför den en stor risk för skevheter (Bell 2006: 158). Ytterligare nackdelar med att använda sig av intervjuer är att det kan vara ”svårt att analysera de svar man får” och att det tar lika mycket tid att formulera intervjufrågorna som när man skriver ihop en enkät (Bell 2006: 158). Jag tyckte intervjuens fördelar övervägde dess nackdelar, och fann den som en bra metod för studiens ändamål.

Avgränsning

Jag lade stor omsorg vid att välja ut frågorna till intervjuguiden. Detta då det fanns väldigt mycket man skulle vilja fråga intervjupersonerna om. Dock hamnade mycket av det som skulle vara intressant att veta, utanför ramen för denna uppsats. Exempelvis frågor rörande varför de asylsökande hade flytt från sina hemländer, själva flykten och hur de asylsökande sedan hade kommit till Sverige. Av intresse hade även varit att veta varför just Sverige blev slutdestinationen för deras flykt. Frågor rörande människors flykt kan vara känsliga att ställa och att berätta om. Jag ville inte utsätta intervjupersonerna för frågor som kunde upplevas jobbiga att svara på eller utsätta dem för någon form av stress. Jag har således valt att utelämna alla frågor av flyktkaraktär. Fokus för uppsatsen ligger på intervjupersonernas upplevelser av att möta det svenska samhället, inte på vad de varit med om innan de kom hit. Jag avgränsade studien geografiskt genom att intervjua 5 personer boende i ett samhälle i norra delen av Sverige. Samhället har färre än 20 000 invånare, och närmaste stad som har mer än 20 000 invånare ligger på drygt 10 mils avstånd.

Etiska frågor

Då man ägnar sig åt forskning är det viktigt att tänka på etiska frågor. Detta eftersom de är ”direkt kopplade till integritetsfrågor” (Bryman 2011: 126). De grundläggande etiska frågorna rör ”frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som är direkt inblandade i forskningen” (Bryman 2011: 131). Ett par av de etiska principerna som är gällande för exempelvis svensk forskning är följande:

Informationskravet. Forskaren ska informera berörda personer om den aktuella undersökningens syfte. Det innebär bland annat att försökspersonerna ska veta att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt att hoppa av om de så önskar. De ska dessutom få reda på vilka moment som ingår i undersökningen.

Samtyckeskravet. Deltagarna i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan.

Konfidentialitetskravet. Uppgifter om alla de personer som ingår i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Personuppgifter måste förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt dem.

Nyttjandekravet. De uppgifter som samlas in om enskilda personer får endast användas för forskningsändamålet. (Bryman 2011: 131-132)

Urval av intervjupersoner

Jag ställde upp ett antal kriterier för intervjupersonerna. De skulle

- Vara över 18 år (vuxna)
- Gå på SFI (Svenska För Invandrare) nivå C eller D
- Ha kommit till Sverige som asylsökande

Jag ställde upp de kriterierna eftersom jag ville intervjua vuxna personer om deras upplevelser av att möta Sverige, från det att de anlände hit till idag. Valet att intervjua personer på de högre SFI-nivåerna gjordes med anledning av att jag ville genomföra intervjuerna på svenska. Att intervjua genom tolk på personernas modersmål hade varit en möjlighet. Vilket hade kunnat leda till mer detaljerade beskrivningar. Men det hade kunnat uppfattas som att jag som intervjuare inte trodde att intervjupersonerna skulle kunna tala svenska och på så vis riskera att förringa deras kompetenser i det svenska språket. Vilket jag ville undvika. Att tala genom tolk hade även kunnat ses som att jag hade ett ”filter” mellan mig och intervjupersonerna. Jag ville tala med intervjupersonerna direkt. Att välja personer som kommit till Sverige som asylsökande gjordes då jag ville få information av personer som kanske inte självmant valt att flytta till Sverige. Valet av att välja dessa intervjupersoner kan ses som ett bekvämlighetsurval, då det funnits en SFI-anordnare i närheten av den egna bostadsorten och intervjupersoner har funnits tillgängliga (Bryman 2008: 194).

Tillvägagångssätt

För att komma i kontakt med intervjupersoner kontaktade jag en SFI-anordnare på en ort i norra Sverige via mail där jag presenterade mig och min studie. Jag frågade om jag fick komma och informera om studien och fick en snabb återkoppling. Några dagar senare informerade jag om min studie i tre olika klasser. Eleverna fick både muntlig och skriftlig information om studiens syfte, att det var frivilligt att delta, att anonymitet var garanterad och att informationen som lämnas endast kommer att användas i denna studie. Jag berättade även i stora drag vad frågorna skulle handla om. Detta för att eleverna skulle kunna ta ställning till om de ville delta i studien och i så fall vad det innebar att medverka. Då jag var på plats på SFI berättade lärarna att många av deras elever var ute på praktik eller jobb vissa dagar. Lärarna erbjöd sig därför att sprida informationen om att jag sökte intervjupersoner i sina klasser under andra tider än de dagarna jag var på plats och informerade. Jag lämnade skriftlig information till lärarna, som de kunde lämna vidare till intresserade elever. Lärarna var

mycket hjälpsamma med att hjälpa till att hitta intervjupersoner. Lärarna erbjöd mig att hålla intervjuerna i deras konferensrum på SFI. Jag tackade ja till erbjudandet. Då skulle jag kunna hålla intervjuerna i en miljö som var bekant för intervjupersonerna. Vilket kunde leda till en trygghet för intervjupersonerna. Lärarna såg intervjuerna som ett tillfälle för eleverna att öva sin svenska, och lät intresserade elever få bli intervjuade under deras ordinarie lektionstid. Intervjupersonerna fick välja passande tider.

Intervjuerna hölls enskilt. De tre första intervjuerna höll jag på SFI. Då SFI sedan hade påsklov höll jag den fjärde intervjun på ortens lärcentra och den femte genomförde jag på ett café. Innan jag påbörjade intervjuerna informerade jag intervjupersonerna om informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Jag informerade dem om att jag skulle skriva ner deras svar i ett kollegieblock under intervjuns gång, och att jag inte skulle spela in dem. Jag frågade om de hade några frågor innan jag började intervjun. Några av intervjupersonerna var lite oroliga över att det skulle vara svårt att prata svenska. Jag sa att de fick säga till om det var frågor eller ord som de inte förstod, så skulle jag förklara dem på ett annat sätt. Om vi ändå inte skulle förstå varandra efter ordförklaringarna, gjorde det ingenting, och vi skulle då gå vidare till nästa fråga. Intervjuerna gick smidigt att genomföra. Frågorna ställdes i samma ordning till samtliga intervjupersoner utifrån intervjuguiden. Vid några få tillfällen under intervjuerna tog intervjupersonerna fram mobiltelefoner och översatte ord de inte förstod. Vid andra tillfällen talade vi engelska med varandra. Vid ett par frågor där språket satte hinder för förståelsen, gick vi vidare till nästa fråga. Efter intervjuerna frågade jag dem hur det kändes att ha blivit intervjuade. Samtliga intervjupersoner tyckte det hade varit trevligt, roligt och de var glada över att ha fått hjälpa mig med min studie.

Jag frågade intervjupersonerna om de ville korrekturläsa de renskrivna intervjuanteckningarna, om de var intresserade av att få den färdiga studien mailad till sig och om jag fick kontakta dem om jag hade frågor rörande intervjun. En person ville korrekturläsa den renskrivna texten, vilken jag mailade åt denna. Fyra intervjupersoner önskade att få ett exemplar av den färdiga studien mailad till sig. Det var ok att kontakta fyra av intervjupersonerna om jag hade frågor rörande intervjuerna. Intervjuerna tog 60-90 minuter att genomföra. Efter varje intervju renskrev jag mina intervjuanteckningar omgående. Under renskrivningen av intervjuerna översatte jag de delar som genomförts på engelska till svenska. För att göra det insamlade materialet hanterbart, använde jag mig av metoden

meningskoncentrering. Den metoden ”innebär att man drar samman intervjupersonens yttranden till kortare formuleringar” (Kvale & Brinkmann 2009: 221).

Validitet och reliabilitet

Validitet avser ”att man som forskare verkligen mäter det som man avser att mäta” (Ejvegård 2009: 80). Validitet anger således ”om en metod undersöker vad den påstås undersöka” (Kvale & Brinkmann 2009: 264). Frågeställningarna för denna uppsats har varit *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?* och *Hur har Sverigebilden förändrats från ankomst till idag?* Genom att använda mig av intervjumetoden har jag kunnat besvara frågeställningarna.

Reliabilitet anger ”tillförlitligheten hos och användbarheten av ett mätinstrument och av måttenheten” (Ejvegård 2009: 77). Reliabiliteten ”hänför sig till forskningsresultatens konsistens och tillförlitlighet; den behandlas ofta i relation till frågan om ett resultat kan reproduceras vid andra tidpunkter och av andra forskare” (Kvale & Brinkmann 2009: 263). Det avser ”om huruvida intervjupersonerna kommer att förändra sina svar under en intervju och huruvida de kommer att ge olika svar till olika intervjuare” (Kvale & Brinkmann 2009: 263). Det kan inte garanteras att intervjupersonerna skulle ge exakt samma svar vid ett annat intervjutillfälle. En fråga som oftast kommer upp rörande intervjustudier är om deras resultat är ”generaliserbara” (Kvale & Brinkmann 2009: 280). Kan resultaten ”överföras till andra undersökningspersoner”? (Kvale & Brinkmann 2009: 280). Rörande intervjuforskning är en vanlig invändning att ”det finns för få intervjupersoner för att man ska kunna generalisera resultaten” (Kvale & Brinkmann 2009: 280). I min undersökning intervjuade jag 5 personer, vilket är ett alltför litet underlag för att kunna generalisera resultatet. Det är inte möjligt att generalisera på ett så litet intervjuunderlag. Däremot kan undersökningen ses som en tentativ studie.

Presentation av intervjupersonerna

Intervjuperson 1 är en kvinna i 30-årsåldern från Syrien. Hon bor med man och tre barn. Hon har bott i Sverige i snart 3,5 år. Kvinnan och barnen kom från Syrien till Grekland, där de fick vänta 4 månader innan de kunde åka vidare till Sverige där kvinnans man erhållit asyl. Kvinnan studerar på SFI och har en praktikplats som lärarassistent på en skola. Hon trivs mycket bra med sin praktikplats. Hemma i Syrien jobbade hon som lärare.

Intervjuperson 2 är en kvinna i 30-årsåldern från Eritrea. Hennes familj består av hennes föräldrar som bor kvar i Eritrea och hennes syster som bor i södra Sverige. Kvinnan har bott i Sverige i 3 år. Hon fick vänta i drygt 3 månader på att få asyl. Hon studerar på SFI och jobbar som vikarie inom äldreården och trivs väldigt bra med att jobba.

Intervjuperson 3 är en man i 20-årsåldern från Eritrea. Hans familj består av tre syskon som bor kvar i Eritrea. Han har bott i Sverige i drygt 2,5 år. Han fick vänta på asyl 1 år och 3 månader. Han studerar på SFI och har en praktikplats i matsalen på ett äldreboende. Han trivs mycket bra med praktiken.

Intervjuperson 4 är en man i 30-årsåldern från Afghanistan. Hans familj består av föräldrar, syskon och fru. Familjen bor inte i Sverige. Han har bott i Sverige i snart 2 år. Han fick vänta 1 år och 3 månader på att få asyl. Han läser på SFI och jobbar som säljare på en stormarknad. Han trivs bra med jobbet.

Intervjuperson 5 är en man i 30-årsåldern från Eritrea. Han bor tillsammans med sin fru. Han har bott i Sverige i snart 1,5 år. Han väntade i 6 månader på asyl. Han studerar på SFI.

Litteraturöversikt/Teori

Tidigare forskning

Studien *Valet och vägen – En intervjustudie med nyanlända syrier i Sverige* visar att asylsökande visat en stor tacksamhet över att de har ”blivit mottagna” och erhållit uppehållstillstånd i Sverige (Lundgren Jörum 2015: 52). De asylsökande har beskrivit att ”möjligheten att få leva i Sverige innebär skydd och trygghet” för dem (Lundgren Jörum 2015: 52). Dock påtalar många av dem att livet i Sverige ”inte blev som de förväntat sig” (Lundgren Jörum 2015: 52). Väntetiderna för att få uppehållstillstånd, väntan på att få ansökningar rörande familjeåterförening beviljade, svårigheter med att hitta en bostad, samt en lång och krånglig väg in i det svenska samhället var inget de asylsökande hade räknat med (Lundgren Jörum 2015: 52). Bilden av det nya hemlandet Sverige präglas således av en ”blandning av tacksamhet och uppskattning å ena sidan, och en besvikelse över att inte ha kommit längre med bostad, arbete och utbildning å andra sidan” (Lundgren Jörum 2015: 53). Många berättar om att de upplever besvikelse, då deras förväntningar om att ganska snart kunna bygga upp ett vardagsliv inte har kunnat förverkligas (Lundgren Jörum 2015: 54). Ett

”tomrum” bestående av ”väntan, stress och oro” har uppstått mellan ankomsten och möjligheterna att börja bygga upp sina liv och framtid (Lundgren Jörum 2015: 54). Hos de flesta av de högutbildade personerna visas både ”besvikelse och förvåning över att deras yrkeserfarenheter och kompetens, som de upplever det, inte gjort någon skillnad” (Lundgren Jörum 2015: 54). Att gå runt och vara sysslös under väntan på besked rörande uppehållstillstånd har lett till ”frustration” (Lundgren Jörum 2015: 57).

Studien *Flyktingars möte med Sverige – En studie av flyktingkapets erfarenheter* visar på att flyktingar erfor att personal på Arbetsförmedlingen ”i ringa grad fäste avseende vid vad de under många år sysslat med innan de kom till Sverige ” (Ehn 2000: 56). Det svenska systemet tog sällan hänsyn till ”kunskaper och förmågor” som de hade med sig (Ehn 2000: 56). Att vara sysslös har beskrivits som ”en plåga” (Ehn 2000: 57). Flertalet flyktingar har ”varit medvetna om att det är genom delaktighet man erövrar en plats i det nya samhället”, och det allra viktigaste då är att ha ett arbete (Ehn 2000: 57). De flyktingar som i sina hemländer hade haft ett arbete, ville gärna fortsätta med samma typ av arbete i Sverige, vilket få lyckades med (Ehn 2000: 59). För de personer som hade turen att lyckas få ett arbete ”låg det oftast under deras utbildningsnivå och yrkeskompetens” (Ehn 2000: 59).

Vidare väckte den svenska individualismen både ”obehag och förundran” hos flyktingarna (Ehn 2000: 62). Det svenska folket uppfattades som ”kyliga och svåra att komma in på livet” (Ehn 2000: 62). Många flyktingar har upplevt en ”lättnad över att vara i säkerhet” den första tiden efter ankomsten till det nya landet (Ehn 2000: 35). Nu har flyktingarna ”befriats från oro och vånda” (Ehn 2000: 35). Men den känslan övergår snart, då flyktingarna nu måste inrätta sig i en ny tillvaro (Ehn 2000: 35-36). Vilket i sin tur lett till ”känslor av olust och förvirring hos många” samt att ”omgivningen var svår att överblicka och finna sig tillrätta i” (Ehn 2000: 37). Från att ha haft känslor av lättnad, gick känslan över i ”förstämning”, vilket vissa kallade ”depression” (Ehn 2000: 37). Det ledde till att många flyktingar ”drog sig undan och blev tysta och inåtvända, andra blev irriterade och stingsliga” (Ehn 2000: 37). Flyktingarna ansåg att nedstämdheten var en ”följd av ovissheten” gällande frågan om uppehållstillstånd (Ehn 2000: 37).

I rapporten *Utomnordiska invandrares erfarenheter av introduktion och integration i Norrland* beskrivs följande bild av asylsökandes första möten med Sverige:

Det framstår som tydligt att flertalet av de invandrare och flyktingar som tillfrågats har en positiv bild av sin första tid i Sverige efter att de avslutat tiden i asyl. Den bild som framträtt är att invandrare och flyktingar i allmänhet upplever att aktiviteter som erbjudits under introduktionen har varit viktiga och intressanta. De upplever sig ha blivit väl bemötta av svenskar. De trivs bra i sina hemkommuner och med sitt boende. Men det framträder också områden där det kan vara fruktbart att rikta utvecklingsinsatser.

Att lära sig svenska – en grundförutsättning för ett bra liv i Sverige

Många invandrare och flyktingar upplever att de har för lite kontakter med svenskar – viktigt för integrering

Aktiviteter under introduktionen viktiga att anpassa efter villkor i arbetslivet – heldagsundervisning och mer löneliknande ersättningsformer att föredra

Samhälls- och arbetslivsinformation, Sfi och praktik – ju tidigare ju bättre

Systematisk validering – leder till ökade möjligheter att anpassa

utbildningsinsatser och praktikplatser efter invandrare och flyktingars kompetens

(Länsstyrelsen 2008: 63)

Teori

Vi har alla en mental mjukvara som innehåller alla våra ”grundläggande värderingar”

(Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). De har vi erhållit tidigt i våra liv och de är en så naturlig del i våra liv att ”vi inte längre är medvetna om dem” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). Men den som kommer till ett nytt land får anstränga sig för att lära sig om det nya landets symboler och ritualer (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). En besökare som kliver in i en för denne ”främmande kultur”, får således lära sig ”de enklaste saker från början” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). Det är vanligt att detta skapar

”obehagskänslor och känslor av hjälplöshet och fientlighet gentemot den nya miljön”

(Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). Människor som bor i främmande kulturella miljöer berättar om att ”deras känslor förändras med tiden” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467).

Deras känslor kan ses vara uppdelade i fyra olika faser; *eufori*, *kulturchock*, *anpassning* och det *stabila sinnestillståndet* (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Den första fasen, *eufori*, varar vanligtvis en kort period, vilket kan ses som en smekmånad, där

”upphetsningen över att resa och se nya platser” ingår (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Den andra fasen, *kulturchocken*, inträffar då ”det vanliga livet börjar i den nya miljön”

(Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Den tredje fasen, *anpassningen*, börjar då besökaren ”långsamt har lärt sig att fungera under de nya förhållandena”, då denne tagit upp

några av de lokalt förekommande värderingarna, erhåller ett ”ökat självförtroende och integreras i ett nytt socialt nätverk” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Den fjärde och sista fasen, är då det stabila sinnestillståndet slutligen uppnås (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Det stabila sinnestillståndet kan antingen ”förbli negativt” i jämförelse med hur det var i hemlandet, exempelvis om besökaren har en fortsatt känsla av att ”känna sig som en främling” och upplever diskriminering (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Eller så kan det ”vara lika bra som förut”, om besökaren kan betrakta sig som ”bikulturellt anpassad”, alternativt kan det även vara ”bättre” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). I de fall det har blivit bättre har besökaren ”blivit en infödd” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Teorin valdes för att jag tyckte den på ett bra sätt beskriver den process människor genomgår då de hamnar i nya kulturella miljöer.

Begrepp

En *asylsökande* är en ”utländsk medborgare som tagit sig till Sverige och begärt skydd, men som ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av Migrationsverket och/eller migrationsdomstol” (Migrationsverket 2015).

Enligt FN:s flyktingkonvention är en *flykting* en person "som flytt sitt land med anledning av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning, som befinner sig utanför det land, vari han är medborgare och som på grund av tidigare nämnd fruktan inte kan eller vill återvända till det landet" (Sverige för UNHCR). ”Flyktingar flyr på grund av krig, konflikt eller hot om förföljelse och de kan inte återvända i säkerhet till sina hem under rådande omständigheter” (Sverige för UNHCR).

Resultat

Frågeställning 1: *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?*

Intervjuperson 1 upplevde den första tiden i Sverige som ”lite konstig”, då allt var annorlunda här än hemma i Syrien. Det var annorlunda att det inte fanns sol på vintern, att det var mycket snö och mycket kallt. Det var annorlunda att bilarna i Sverige väntar och att det är lugnt i trafiken. I Sverige kan hon gå med sina barn i staden utan att oroas för att de ska bli överkörda. I hemlandet kör bilarna oftast fort och det tutas mycket i trafiken. Hon förvånades över alla regler som finns överallt i Sverige, t.ex. på jobbet eller då man besöker

Arbetsförmedlingen. Eller att man i Sverige måste stå och vänta i kö. Hon säger att i Syrien finns inget sådant kösystem och att alla tränger sig fram för att komma först. Om mötet med svenska befolkningen säger hon att ”alla är snälla” i Sverige. Hon tillägger att det i början varit svårt att prata med svenskar. Hon var orolig för att svenskarna inte skulle förstå henne och för att hon inte heller skulle förstå dem.

Intervjuperson 2 berättar att hennes möte med Sverige till en början var ensamt. Hon var ledsen. Hon kände ingen här. Det var mycket snö och mycket kallt. Hon fick ändå ett bra intryck av svenskarna, och säger att ”de är bra människor, de är inte rasister”.

Intervjuperson 3 berättar att hans första intryck av Sverige var att det var kallt och fanns snö. Han säger vidare att det var svårt att få kontakt med svenskarna. Hemma i Eritrea hade han många vänner. Han upplevde det som att svenskar inte ville prata med flyktingar. Han förvånades över att människor inte pratar med varandra på bussen, vilket de gör i Eritrea. Det fanns flera skillnader mellan Sverige och hans hemland. Det var annorlunda att äldre människor vårdas på äldreboenden, vilka inte finns i Eritrea. Där vårdas äldre människor av sina anhöriga i de egna hemmen.

Intervjuperson 4 upplevde att precis allt var annorlunda i Sverige än i hans hemland Afghanistan. Kulturen, religionen, utbildningssystemet, vädret var helt olikt det han var van vid. Att kvinnor och män klädde sig likadant, hade samma jobb och hade lika rättigheter i Sverige var även det en stor skillnad. Sverige upplevdes som ett land med en mycket hög levnadstandard, i förhållande till Afghanistan med mycket låg levnadsstandard. Han hittade inga likheter alls mellan sitt nya hemland och det gamla. I början var det svårt att få kontakt med svenskarna. Han upplevde svenskar som lite blyga. Det var svårt att prata med svenskarna, då han inte kunde språket. Han hade även "känslan att svenskar inte gillar oss flyktingar". Han upplevde att svenskarna var misstänksamma mot honom till en början. Han förvånades över att han i Sverige överallt måste vänta länge i kontakt med myndigheter och sjukvården. Han fick vänta på asyl i 1 år och 3 månader, vilket var en lång väldigt väntan på besked om han skulle få stanna i Sverige eller inte. Att han måste vänta 2-3 veckor för att få komma till en läkare, var väldigt ovant. I Afghanistan fick han träffa läkare samma dag eller dagen efter han kontaktar dem.

Intervjuperson 5 berättar att han fått ett mycket positivt intryck av Sverige från början. Han säger att människorna var snälla och hjälpsamma från start. Han fick ett mycket bra mottagande på flyktingförläggningen. Personalen var vänlig och bemötande. De frågade honom vad han ville göra, vad han ville studera, och sa åt honom att inte stressa. Han berättar att det är bra att Sverige är en demokrati och att människor här är fria att själva bestämma över sina egna liv. Han berättar att hans hemland Eritrea är en diktatur där myndigheterna bestämmer över människorna. Man har inte möjlighet att själv bestämma över sitt liv. Där har människorna ingen frihet alls. Om myndigheterna bestämmer att man måste göra militärtjänst, måste man göra det. I Eritrea behöver man tillstånd för att resa från en stad till en annan. Man kan inte själv bestämma vart man vill resa. I Sverige har människorna friheten att resa vart de vill utan att behöva ansöka om tillstånd. Att leva i Sverige är att leva i frihet.

Frågeställning 2: "Hur har Sverige bilden förändrats från ankomst till idag?"

Intervjuperson 1 berättar att hon idag ser Sverige som ett bra och tryggt land. Här kommer hennes barn att ha en trygg framtid. Hennes barn kommer att kunna studera i Sverige. Hon trivs bra med att bo här och säger att "det är bättre än Syrien". Men tillägger att det är "ensamt" att bo i Sverige. Hon saknar familjen som bor i Syrien och Libanon och vännerna där. Hon berättar att hon i Syrien varje dag träffade sina vänner. Men att människorna här i Sverige jobbar mycket och är väldigt upptagna. De har lite fritid och har inte tid att träffas. Hon berättar att hon har en del kontakt med sina grannar. Grannens barn leker med hennes barn på helgerna. Hon berättar att det är lättare att prata med svenskarna, ju mer svenska hon lär sig. Hennes intryck av svenskarna är fortsatt positivt, och hon säger åter att "alla är snälla". Det bästa med Sverige är enligt henne att "alla behandlas lika" oavsett om man kommer från Sverige, Syrien eller Afrika. Hon upplever sig som delaktig i det svenska samhället. Hon uttrycker dock en oro inför framtiden då hon inte vet vad hon kommer att göra då. Hon hoppas kunna jobba på en skola, men är orolig för att hon inte ska hitta ett arbete. På Arbetsförmedlingen sade de att det är bra att hon är lärare. Hon berättar att hon vill åka tillbaka till Syrien om det blir fred, och säger att det är ett fint land.

Intervjuperson 2 berättar att hon idag trivs mycket bra med Sverige. Hon har ett mycket bra intryck av svenskarna, vilka hon upplever som snälla, vänliga och hjälpsamma. Hon berättar även att enda kontakten hon har med svenskar är på jobbet och med SFI-lärarna. Hon säger att det är mycket bra att alla människor behandlas lika i Sverige och att alla är lika mycket värda. Det är inte skillnad mellan chefen och personalen. Hon berättar att hon i Sverige har möjlighet

att bestämma om sin egen framtid. Att hon kan resa när hon vill och att det inte finns något som begränsar henne. Hon förvånas väldigt mycket över att det är så svårt att hitta en egen lägenhet i Sverige, och att hon inte själv kan välja var hon vill bo. Hon jobbar, tjänar pengar och studerar. Hon tycker att hon är delaktig i det svenska samhället på alla sätt, och att hennes kunskaper från hemlandet har tagits tillvara i det svenska samhället. Hon ser ljus på sin framtid, vill fortsätta att studera vidare efter SFI och vill fortsätta att kombinera jobb och studier.

Intervjuperson 3 säger att Sverige är ett bra land med snälla människor. Han trivs bra med att bo i samhället där han bor och trivs mycket bra med att bo i Sverige. En av de bästa sakerna med Sverige är att han kan ha praktik. Han tycker fortfarande att det är svårt att få kontakt med svenskar och säger att han inte har några svenska kompisar. Han tycker det är svårt att prata svenska. Han tillägger att han kommer i kontakt med svenskar då han deltar på aktiviteter som anordnas av kyrkan. Han har idag ett bra intryck av svenskarna. Han upplevde det mycket bra att Sverige är ett demokratiskt land. Han berättar att hans hemland inte är en demokrati. Han fick mycket bra hjälp av de svenska myndigheterna. Han har framtidstro och hoppas kunna få ett arbete då han gått klart sin praktik. Han säger att det i Sverige är jättebra att man har en möjlighet att själv välja vad man vill jobba med. Vill man bli snickare kan man bli snickare. Vill man bli bilmekaniker kan man bli bilmekaniker. Han vill läsa klart SFI. Han säger att det är mycket bra att Sverige hjälper flyktingar.

Intervjuperson 4 har ett jättebra intryck av Sverige idag. Ett land där människor har frihet att göra vad de vill utan att något krig eller några restriktioner sätter upp hinder. Han trivs jättebra med att bo här. Känner sig som en ”normal svensk”, och berättar att han i och med att han fått asyl erhållit en stor trygghet. Han berättar att han nu fått ”alla rättigheter som en svensk har”. Han tillägger även att han ”behandlas som en normal svensk”. Han känner sig delaktig i det svenska samhället. Han har efterhand själv sökt kontakt med svenskarna. Han började tala med dem på engelska innan han behärskade svenskan. Då han lärde sig allt mer svenska, blev det lättare att få kontakt med svenskarna. Han säger att man själv måste börja tala med svenskar, då de inte är de som börjar tala med flyktingar. Idag har han hittat svenska vänner. Han säger att ”språket är nyckeln in i det svenska samhället”. Han berättar att han i Sverige har fått ”börja om sitt liv”. Han har fått lära sig ett helt nytt språk och en helt ny kultur. Han har hittat ett jobb och har hittat en lägenhet Han säger att livet inte tar slut då man lämnar sitt hemland, det är början på ens nya liv. Han säger att han har ett svenskt pass och ett

svenskt id-kort. Att han jobbar på ett svenskt företag och bor i Sverige. Men att han aldrig kommer att glömma sitt ursprung. Då han bor i Sverige måste han följa den svenska kulturen, men han glömmet inte sin egen kultur. Att behålla den egna kulturen är viktigt.

Han har en positiv syn på svenskar. Säger att de är mycket hjälpsamma, och att många försöker hjälpa flyktingar in i samhället. Han påtalar vikten av att delta på diverse aktiviteter som anordnas lokalt, t.ex. matlagningskvällar och utflykter. Det är bra tillfällen för asylsökande att komma ut och göra saker tillsammans med svenskar. Han berättar att chefen på hans arbetsplats har anställt flera asylsökande. Han berättar att han ”kom in i samhället genom språket och genom sitt arbete”. Arbetet hjälpte honom att utveckla språket. Han påtalar vikten av att lära sig svenskan, för att sedan kunna söka sig ett arbete. Han säger att svenskar är hjälpsamma och gärna vill hjälpa flyktingar, men att man själv måste lära sig språket. Om man inte har språket tappar man kontakten med svenskarna.

Det mesta är bra med Sverige. Men han har även upplevt negativa sidor. Som rasism och att muslimers tro ifrågasätts. Detta i ett land som har religionsfrihet. Här borde ingen kunna klaga på muslimer, då alla har rätt att fritt välja sin religion i Sverige. Han säger att alla länder har bra och dåliga sidor. Han berättar att det är krångligt att helt komma in i det svenska samhället. Då han fick sitt arbetstillstånd och fick börja jobba fick han inte öppna ett bankkonto eftersom han inte hade ett id-kort med svenskt personnummer. Detta eftersom han då inte hade fått uppehållstillstånd ännu. Han lönearbetade, men arbetsgivaren kunde inte betala ut hans lön då han inte fick öppna bankkonto. Han fick vänta i fyra månader innan han kunde få ut sin lön. Han upplevde situationen som mycket frustrerande. Han undrar ”Vad är vitsen med att ge asylsökande arbetstillstånd om de inte ens får öppna ett bankkonto”? De får jobba, men får inte ut lön innan de fått uppehållstillstånd och ett svenskt personnummer, vilket kan ta många månader. Han uppmanar Migrationsverket att ta tag i detta och hitta en lösning omgående. Han ser en bra framtid i Sverige. Vill gå en ingenjörsutbildning på universitet.

Intervjuperson 5 säger att han har kvar en fortsatt positiv bild av Sverige och svenskar sedan ankomsten. Han beskriver svenskarna som snälla, hjälpsamma och glada människor. Han tycker det är jättebra att Sverige lär alla nyanlända hur allt fungerar här. Han berättar att det bästa med Sverige är människorna och att han har en bra kontakt med svenskar. Innan han talade svenska pratade svenskar engelska med honom. Han gillar att bo i Sverige och vill bo

här resten av sitt liv. Han säger att Sverige är ett bra land med bra människor. Han berättar att han fått jättebra hjälp från svenska myndigheter. Då han kontaktat dem med frågor har de snabbt kunnat svara. Det som är mindre bra med Sverige är vädret. Det är mycket mörkt på vintern. Han vill gå en administrationsutbildning och sedan jobba i Sverige.

Analys

Intervjuperson 1

Intervjuperson 1 nämner att hon upplever i mötet med Sverige att alla svenskar är snälla. Det kan ses som att hon upplever den första känslofasen för personer som bor i främmande miljöer, *euforin* (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Hon har vidare upplevelsen av att allt i Sverige är annorlunda än i hemlandet Syrien. Vädret, trafiken och alla regler hon upplevt i mötet med Sverige. Det kan ses som att hon efterhand kliver in i steg två i känslofasen, *kulturchocken*. Det är nu som vardagslivet börjar i den nya omgivningen (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467).

Hon möter nu även ensamheten i Sverige, vilken hon inte varit van vid från hemlandet, där hon dagligen träffat sina vänner. Hon förvånas över att man i Sverige jobbar så mycket och att man umgås så lite. Att människor här är mycket upptagna och inte har tid att träffas. Hon oroas inför sin framtid i Sverige, är orolig att hon inte ska hitta ett jobb. Hemma i Syrien var hon lärare. Hon hoppas att hon ska kunna jobba som lärare på en skola. I och med att hon lär sig allt mer svenska, blir det lättare för henne att tala med svenskarna. Vilket kan ses som att hon efterhand lär sig hur det fungerar i det nya landet (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467), vilket leder henne till den tredje fasen, *anpassningen*. Här erhåller hon ett ”ökat självförtroende och integreras i ett nytt socialt nätverk” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Hon ser idag Sverige som ett tryggt och bra land, där hon trivs bra att bo. Hon tycker att Sverige är bättre än Syrien. Hon har nu uppnått den fjärde och sista fasen, vilket är *det stabila sinnestillståndet*.

Tidigare forskning stöder det intervjuperson 1 har upplevt. Att Sverige innebär en trygghet för asylsökande (Lundgren Jörum 2015:52), att de ”blivit väl bemötta av svenskar” och att de ”trivs bra” med att bo i Sverige (Länsstyrelsen 2008: 63). Tidigare forskning visar på att det för flyktingar har uppstått en oro ”mellan ankomsten och möjligheterna att börja bygga upp sina liv och framtid” (Lundgren Jörum 2015: 54). Forskningen visar även att de flyktingar som i sina hemländer hade haft ett arbete, ville gärna fortsätta med samma typ av arbete i Sverige (Ehn 2000: 59).

Intervjuperson 2

Intervjuperson 2 fick ett bra och positivt intryck av svenskarna och såg dem som ”bra människor” även om hennes första möte med Sverige var ensamt, då hon inte kände någon här. Det kan ses som att hon började sin vistelse i Sverige delvis i känslolofasen *eufori*.

Då hon varit ett tag i Sverige upptäckte hon att hon här helt själv kan bestämma om sin egen framtid och att hon kan resa fritt hur hon vill, utan någon begränsning. Vilket kan ses som en *kulturchock* jämfört med hemlandet. Hon förvånas mycket över att det är så svårt att hitta en egen lägenhet i Sverige, och att hon inte själv kan välja var hon vill bo. Hon upplever sig som delaktig i det svenska samhället på alla sätt, då hon både studerar och arbetar. Vilket kan ses som den tredje känslolofasen *anpassning*. Under denna fas integreras hon i ”ett nytt socialt nätverk”, får ett ”ökat självförtroende” och lär sig att fungera i de nya förhållandena som omger henne (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Hon trivs idag mycket bra med att bo i Sverige, vilket kan ses som att hon uppnått den fjärde känslolofasen, det *stabila sinnestillståndet*.

Tidigare forskning visar på det som intervjuperson 2 berättar. Att flyktingar har upplevt att de blivit ”väl bemötta av svenskar”, att de ”trivs bra” med att bo i Sverige (Länsstyrelsen 2008: 63), att asylsökande upplevt ”svårigheter med att hitta en bostad” (Lundgren Jörum 2015: 52) och att det är ”genom delaktighet man erövrar en plats i det nya samhället” (Ehn 2000: 57). Ett arbete är det allra viktigaste för att komma in i det nya samhället (Ehn 2000: 57).

Intervjuperson 3

Gällande mötet med Sverige upplevde *Intervjuperson 3* det svårt att få kontakt med svenskar och han upplevde det som att svenskar inte vill prata med flyktingar. Vilket kan ses som att han inte upplevde en *euforisk* känslolofas i Sverige vid ankomst. Han förvånades över att människor i Sverige inte pratar med varandra på bussen och att äldre människor får vård på äldreboenden istället för att vårdas av sina anhöriga i de egna hemmen som han var van vid hemma i Eritrea. Vilket kan ses som en *kulturchock*.

Han tycker fortfarande det är svårt att få kontakt med svenskar och har inga svenska kompisar. Då han deltar i aktiviteter som anordnas av kyrkan kommer han i kontakt med svenskar. Det kan ses som att han har tagit till sig en del av de ”lokalt förekommande värderingarna” samt kommer in i ett ”nytt socialt nätverk” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467) och därmed hamnat i känslolofasen *anpassning*. Idag ser han Sverige som ett bra

land där människorna är snälla. Han tycker det är mycket bra att Sverige hjälper flyktingar. Han trivs bra i samhället där han bor och han trivs mycket bra med att bo i Sverige. Han har uppnått fasen *stabila sinnestillståndet*.

Tidigare forskning visar att svenskar uppfattas som svåra att få kontakt med (Ehn 2000: 62) och att många ”flyktingar upplever att de har för lite kontakter med svenskar” (Länsstyrelsen 2008: 63). Forskning visar även att flyktingar ”trivs bra i sina hemkommuner” (Länsstyrelsen 2008: 63).

Intervjuperson 4

Intervjuperson 4 upplevde en stor *kulturchock* då han kom till Sverige, då precis allting var annorlunda jämfört med hans hemland och han hittade inga likheter överhuvudtaget länderna emellan. Skillnaderna rörde kultur, religion, utbildning, väder och mäns och kvinnors jämställdhet. Även de långa väntetiderna i kontakt med svenska myndigheter och sjukvården var en kulturchock. Han upplevde att det var svårt att få kontakt med svenskar, vilka han upplevde som ”lite blyga” och han kände det som att svenskar inte gillar flyktingar. Han upplevde att svenskar till en början var misstänksamma mot honom. Det var svårt att ta kontakt med svenskar utan att kunna språket.

Efterhand som han lärde sig språket blev det lättare att få kontakt med svenskar och han har i dag flera svenska vänner. Han ser språket som vägen in i det svenska samhället. Han har lärt sig ett helt nytt språk och en helt ny kultur. Vilket kan ses som att han nu ”lärt sig att fungera under de nya förhållandena” och erhållit ett ”ökat självförtroende och integreras i ett nytt socialt nätverk” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467). Han har upplevt *anpassningsfasen*. Han påtalar vikten av att umgås med svenskar och delta i lokala aktiviteter som anordnas. Han har även hittat ett arbete, vilket hjälpte honom in i samhället. Han upplevde det dock som krångligt att helt komma in i det svenska samhället, då han fick vänta 4 månader på att få ut sin lön. Han trivs idag jättebra med att bo i Sverige och känner en stor trygghet att bo här. Han har en positiv syn på svenskar. Han känner sig som en ”normal svensk”. Han har uppnått den fjärde känslofasen, det *stabila sinnestillståndet* och kan ses ha ”blivit en infödd” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467).

Tidigare forskning visar att då flyktingar kliver in i en helt ny tillvaro kan det leda till känslor av ”förvirring” och att omgivningen upplevs som ”svår att överblicka och finna sig tillrätta i” (Ehn 2000: 36-37). Tidigare forskning visar att svenska folket har uppfattats som ”kyliga och

svåra att komma in på livet” (Ehn 2000: 62) och att lära sig det svenska språket är ”en grundförutsättning för ett bra liv i Sverige” (Länsstyrelsen 2008: 63). Flyktingar upplever för det mesta att de aktiviteterna som erbjuds dem är viktiga och intressanta att delta i (Länsstyrelsen 2008: 63). Det är många flyktingar som ”varit medvetna om att det är genom delaktighet man erövrar en plats i det nya samhället” och då är ett jobb det viktigaste (Ehn 2000: 57). Forskning visar även på att asylsökande kan mötas av ”en lång och krånglig väg in i det svenska samhället” (Lundgren Jörun 2015: 52). Flyktingar ”trivs bra” med att bo i Sverige (Länsstyrelsen 2008: 63) och att de upplever en ”trygghet” av att bo här (Lundgren Jörun 2015: 52).

Intervjuperson 5

Intervjuperson 5 upplevde ett mycket positivt intryck av Sverige från start. Han upplevde snälla och hjälpsamma människor och erhöll ett väldigt bra mottagande. Hans intryck kan således beskrivas som den *euforiska* känslofasen. Han nämner skillnaden mellan sitt hemland och Sverige, att han tidigare levt i en diktatur där människor inte själva fått bestämma över sina liv. Att komma till Sverige där människor själva bestämmer vad de vill göra med sina liv var en omställning. Att leva i Sverige är att leva i frihet och kunna bestämma själv. Vilket kan ses som fasen av en *kulturchock*.

Han gillar att Sverige lär alla nyanlända hur landet fungerar. Att få lära sig ”att fungera under de nya förhållandena” (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 467) kan ses som att man kliver in i *anpassningsfasen*. Det bästa med Sverige är människorna och han har bra kontakt med svenskar. Han trivs mycket bra med att bo i Sverige, vilket kan ses som att han uppnått det *stabila sinnestillståndet*.

Tidigare forskning visar att många flyktingar har en ”positiv bild av sin första tid i Sverige”, att de har ”blivit väl bemötta av svenskar” och att de ”trivs bra” där de bor (Länsstyrelsen 2008: 63).

Slutsatser

Slutsatser rörande frågeställning 1 *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?* visar att asylsökande flyktingar upplevt flertalet kulturella skillnader i Sverige jämfört med hemlandet. Som exempel ges att Sverige är fullt av regler överallt och man måste stå i kö, förvåning över att människor inte pratar med varandra på bussen och att äldre människor vårdas på åldringsboenden i stället för i de egna hemmen, att det är lång väntan i kontakt med

myndigheter och sjukvård samt friheten att själv bestämma själv över sitt liv. Samtliga intervjupersoner nämnde att vädret som en stor skillnad från hemlandet. Det är mycket kallt, mycket snö och mycket mörkt i Sverige. Vissa upplevde svenskar som snälla, hjälpsamma och bra människor från början. Andra upplevde svårigheten att få kontakt med svenskar och upplevde det som att svenskar inte ville prata med flyktingar.

Slutsatser rörande frågeställning 2 *Hur har Sverige bilden förändrats från ankomst till idag?* visar att samtliga intervjupersoner idag har en väldigt positiv bild av Sverige. De trivs mycket bra med att bo i Sverige och uppfattar människorna som snälla och hjälpsamma. Sverige ger även trygghet och en frihet att själv bestämma över sin egen framtid. De uppskattar väldigt mycket att Sverige hjälper flyktingar att komma in i samhället och de känner sig delaktiga i det svenska samhället.

Diskussion

Studien visar att intervjupersonerna har upplevt stora kulturella skillnader mellan sina tidigare hemländer och Sverige. Samt att de efterhand har erhållit ett positivt stabilt sinnestillstånd rörande att bo i Sverige. Vägen till det uppnådda positiva stabila sinnestillståndet har gått från mer eller mindre eufori, via större eller mindre kulturchockar, till en anpassning i det nya samhället, där de lärt sig det nya språket, fått inblick i den nya kulturen och hamnat i nya sociala kontexter. De har med andra ord byggt upp en ny tillvaro i sitt nya hemland Sverige. Vilket kan ses som en resa in i det svenska samhället. Intervjupersonerna i denna studie har bott i Sverige i 1,5 - 3,5 år och har alla kommit upp till känsllofasen av det stabila sinnestillståndet. Detta kan ha påverkat studiens resultat. Hade jag intervjuat personer som varit i Sverige en kortare tid eller som ännu inte hade erhållit ett positivt asylbesked hade svaren på mina frågor troligtvis sett annorlunda ut.

Intervjuperson 4 berättar att han i Sverige har fått "börja om sitt liv", och tillägger att livet inte tar slut då man lämnar sitt hemland, att det är början på ens nya liv. Han berättar att han känner sig som en "normal svensk" och att han följer den svenska kulturen. Men att han aldrig kommer att glömma sitt ursprung och den egna kulturen. Att börja ett nytt liv i ett nytt land, kan ses som en omprogrammering av ens mentala mjukvara, med alla "grundläggande värderingar" man vuxit upp med (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011: 466). Individerna får således lov att lära sig "de enklaste saker från början" (Hofstede, Hofstede & Minkov 2011:

466). Här är det viktigt att omgivningen visar förståelse, då det inte är lätt att kliva in i ett helt nytt samhälle med en helt annan kultur än den man själv vuxit upp med. Denna studie kan bidra till en del av den förståelsen.

Flera av intervjupersonerna berättade att de upplevde det svårt att komma i kontakt med svenskarna, vilket även tidigare forskning visar (Ehn 2000: 62). Om man inte har kontakt med befolkningen i landet där man bor, blir det svårt att lära sig hur allting fungerar i det nya samhället. Om man inte känner till samhället, blir det svårt att integreras och få en plats i det nya samhället som blivit ens nya hem. Tidigare forskning visar på att många flyktingar ”upplever att de har för lite kontakter med svenskar” (Länsstyrelsen 2008: 63). Därför anser jag att det är av stor vikt att skapa mötesplatser, där svenskar och asylsökanden kan mötas, lära känna varandra och umgås. Asylsökande skulle då få möjlighet att lära känna lokalbefolkningen, öva sin svenska och bygga upp ett socialt nätverk, som efter hand skulle kunna hjälpa dem vidare in i samhället via sina kontakter på exempelvis arbetsmarknaden. Mötesplatser av sådana slag skulle även kunna ha funktionen att förebygga ensamhet hos asylsökande, och få dem att känna att Sverige vill hjälpa dem in i samhället. Om människor blir väl omhändertagna i kommunerna där de bor, ökar sannolikheten för att de kommer att stanna kvar i kommunen då de erhållit uppehållstillstånd.

Både intervjupersoner och tidigare forskning visar på att det är ”genom delaktighet man erövrar en plats i det nya samhället”, och det allra viktigaste då är att ha ett arbete (Ehn 2000: 57). Intervjuperson 1 jobbade som lärare i hemlandet Syrien. Idag oroas hon för att inte hitta ett arbete i Sverige. Detta i en tid då det råder akut lärarbrist i stora delar av landet. Det borde vara möjligt att matcha ihop utbildade personer med bristyrkena. Att personer som har med sig en utbildning från sitt hemland, snabbt ska kunna komplettera den utbildningen på plats i Sverige, för att sedan kunna komma in i arbetslivet och därmed erhålla en plats i det svenska samhället. Det hade varit en win-win situation för båda parter, då människor får komma in i samhället och jobba, samtidigt som Sverige får utbildad personal som vill jobba inom exempelvis skolan.

Under 2015 kom nästan 163 000 asylsökande till Sverige. Att hjälpa dessa människor in i samhället är en uppgift för hela samhället, där alla behöver hjälpa till för att skapa en så bra tillvaro som möjligt för dessa människor. Myndigheter, kommuner, företag och privatpersoner kan alla bidra till att hjälpa asylsökande in i samhället. Myndigheter kan samverka för att på

bästa sätt hjälpa människorna som kommer hit. Kommunerna kan anordna mötesplatser där asylsökande och svenskar kan träffas och lära känna varandra. Företag kan erbjuda asylsökande arbetspraktik och anställningar. Privatpersoner kan hjälpa till i egenskap av medmänniskor och visa de asylsökande runt i samhället, ge kulturell information, språkträna, anordna matlagningskvällar, utflykter och aktiviteter. För att underlätta för människor att känna sig välkomna i sitt nya hemland. Om man får vara med i samhället, umgås med lokalbefolkningen och hitta nya vänner som man kan ställa frågor till, anser jag att anpassningsfasen kommer att påskyndas. Sverige är ett tryggt land som inte haft krig på över 200 år. Jag anser därför att vi bör använda vår trygghet till att skapa en trygghet för de människor som tvingats fly sina hemländer undan krig, tortyr och förföljelse. I ett land med en allt mer åldrande befolkning som Sverige har, är det viktigt med inflyttning utifrån. Vilket är en stor vinst för samhället.

Jag tycker det hade varit intressant att studera vidare varför de asylsökande hade flytt från sina hemländer, vilka som varit de avgörande faktorerna för att fatta beslutet om att lämna sitt hemland, själva flykten och hur de asylsökande sedan hade kommit till Sverige. Av intresse hade även varit att veta varför just Sverige blev slutdestinationen. Att ta reda på mer bakgrundsfakta om hur asylsökande levde i sina hemländer innan de kom till Sverige hade kunnat leda till en ökad förståelse för asylsökandes situation. Det hade vidare varit intressant att studera hur asylsökande har upplevt den hjälp de erbjuds i form av olika samhällsinsatser. Vad fungerar bra och vad fungerar mindre bra?

Sammanfattning

Syftet för denna uppsats var att beskriva hur asylsökande flyktingar har upplevt mötet med Sverige, och hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand.

Uppsatsens två frågeställningar var *Hur upplever asylsökande flyktingar mötet med Sverige?* och *Hur har Sverige bilden förändrats från ankomst till idag?*

Metoden bestod av kvalitativ strukturerad intervju med öppna frågor. Då jag efterfrågade information om hur någon upplevde något, ansåg jag att intervju var ett bra metodval. Vid intervju ges möjlighet att ställa följdfrågor. Jag avgränsade studien geografiskt genom att intervjua 5 personer boende i ett samhälle i norra delen av Sverige. Dessa var över 18 år, studerade på SFI nivå C och D samt hade kommit till Sverige som asylsökande. Intervjuerna skedde enskilt, tog 60-90 minuter och genomfördes på plats på SFI, på ortens lärcentra och på ett café. Jag ställde frågor utifrån en intervjuguide och antecknade alla svar i ett kollegieblock, och renskrev anteckningarna direkt efter intervjuerna. För att göra intervjumaterialet hanterbart använde jag mig av metoden meningskoncentrering.

Teorin var Hofstede, Hofstede och Minkovs teori rörande hur känslor förändras med tiden för människor som bor i främmande kulturella miljöer. Deras känslor kan ses vara uppdelade i fyra olika faser; *eufori*, *kulturchock*, *anpassning* och det *stabila sinnestillståndet*. Den första fasen, euforin, varar vanligtvis en kort period, vilket kan ses som en smekmånad, där ”upphetsningen över att resa och se nya platser” ingår. Den andra fasen, kulturchocken, inträffar då ”det vanliga livet börjar i den nya miljön. Den tredje fasen, anpassningen, börjar då besökaren ”långsamt har lärt sig att fungera under de nya förhållandena”, då denne tagit upp några av de lokalt förekommande värderingarna, erhåller ett ”ökat självförtroende och integreras i ett nytt socialt nätverk”. Den fjärde och sista fasen, är då det stabila sinnestillståndet slutligen uppnås. Det stabila sinnestillståndet kan antingen ”förbli negativt” i jämförelse med hur det var i hemlandet, exempelvis om besökaren har en fortsatt känsla av att ”känna sig som en främling” och upplever diskriminering. Eller så kan det ”vara lika bra som förut”, om besökaren kan betrakta sig som ”bikulturellt anpassad”, alternativt kan det även vara ”bättre”. I de fall det har blivit bättre har besökaren ”blivit en infödd”.

Resultatet visade att asylsökande flyktingar upplevt flertalet kulturella skillnader i Sverige jämfört med hemlandet. Som exempel ges att Sverige är fullt av regler överallt och man måste stå i kö, förvåning över att människor inte pratar med varandra på bussen och att äldre människor vårdas på åldringsboenden i stället för i de egna hemmen, att det är lång väntan i

kontakt med myndigheter och sjukvård samt friheten att själv bestämma över sitt liv. Samtliga intervjupersoner nämnde vädret som en stor skillnad från hemlandet. Det är mycket kallt, mycket snö och mycket mörkt i Sverige. Vissa upplevde svenskar som snälla, hjälpsamma och bra människor från början. Andra upplevde svårigheten att få kontakt med svenskar och upplevde det som att svenskar inte ville prata med flyktingar.

Samtliga intervjupersoner har idag en väldigt positiv bild av Sverige. De trivs mycket bra med att bo i Sverige och uppfattar människorna som snälla och hjälpsamma. Sverige ger även trygghet och en frihet att själv bestämma över sin egen framtid. De uppskattar mycket att Sverige hjälper flyktingar att komma in i samhället och de känner sig delaktiga i det svenska samhället.

I diskussionen lyfter jag att intervjupersonerna som gått igenom de olika känslomomenten och uppnått det stabila sinnestillståndet kan liknas vid att de gjort en resa in i det svenska samhället. Jag lyfter även upp frågan om att de personer som lämnat sina hemländer måste lära sig grundläggande saker från början, de får börja om sina liv. Då flera av intervjupersonerna i studien nämnde att det var svårt att komma i kontakt med svenskar, lyfte jag vikten av skapandet av mötesplatser där asylsökande och svenskar kan träffas. Jag diskuterar vidare vikten av delaktighet i samhället via ett arbete och att man bör matcha ihop personer som haft med sig en utbildning från hemlandet med liknande arbete i Sverige. Samt lyfter även vikten av att hela Sverige måste hjälpas åt att hjälpa asylsökande människor in i samhället. Jag ger förslag på framtida forskning i form av att studera asylsökandes bakgrund, hur de levt i sina hemländer och hur flyktsituationen sett ut. Ett annat förslag på framtida forskning som jag lägger fram är hur asylsökande upplever de samhällsinsatser som erbjuds dem.

Referenslista

- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. (4:e upplagan). Ort saknas: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 2:5). Stockholm: Liber.
- Ehn, S. (2000). *Flyktingars möte med Sverige – En studie av flyktingkapets erfarenheter* (Centrum för invandringsforsknings skriftserie nr 83). Stockholm: Stockholms universitet.
<http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:460631/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 2017-01-30).
- Ejvegård, R. (2009). *Vetenskaplig metod*. (Upplaga 4:6). Lund: Studentlitteratur.
- Hofstede, G., Hofstede, G J & Minkov, M. (2011). *Organisationer och kulturer*. (Upplaga 3:2). Lund: Studentlitteratur.
- Lundgren Jörum, E. (2015). *Valet och vägen – En intervjustudie med nyanlända syrier i Sverige*. (Delegationen för migrationsstudier Rapport nr 2015:8).
<http://www.delmi.se/publikationer-seminarier#!/valet-och-vagen-rapport-och-policy-brief-20158> (Hämtad 2017-01-30).
- Länsstyrelsen Västernorrland (2008). *Utomnordiska invandrares erfarenheter av introduktion och integration i Norrland*. Rapport 2008:04
<http://www.lansstyrelsen.se/vasternorrland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/rapporter/2008/2008-4--utomnordiska-invandrares-erfarenheter-av-introduktion-och-integration-i-norrland.pdf> (Hämtad 2017-02-23).
- Migrationsverket (2015) *Ordförklaringar* <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Ordforklaringar.html> (Hämtad 2017-02-16).
- Migrationsverket, a. *Statistik - Migrationsverkets statistik visar hur många som ansökt om och som fått tillstånd för att leva i Sverige*.<http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html> (Hämtad 2016-12-18).
- Migrationsverket, b. *Asylsökande* <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asylsokande---de-storsta-landerna.html> (Hämtad 2016-12-18).

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (Upplaga 4:7). Lund: Studentlitteratur.

Sverige för UNHCR *Om oss – Vem är flykting?* <https://sverigeforunhcr.se/om-oss/vem-ar-flykting> (Hämtad 2017-02-06).

Intervjuguide

Bakgrundsinformation/Personlig information

Kön

Ålder

Familj

Hemland

Tid i Sverige

Tid att få uppehållstillstånd/asyl

Nuvarande situation (Jobb/Studier/Arbetsökande/Annat)

Kunskap om Sverige innan ankomsten

Visste du något om Sverige innan du kom hit?

Om ja, hur fick du den informationen?

(Böcker, tv, internet, vänner...)

Upplevelser av Sverige

Hur upplevde du ditt första intryck av Sverige?

Hur har ditt intryck av Sverige förändrats efter hand?

Vad har du för intryck av Sverige idag?

Upplevelser av svenskarna

Hur upplever du kontakten med svenskarna?

Hur upplevde du ditt första intryck av svenskarna?

Hur har ditt intryck av svenskarna förändrats efter hand?

Vad har du för intryck av svenskarna idag?

Trivsel

Vad tycker du om att bo och leva i Sverige?

Vad tycker du är det bästa med Sverige?

Vad tycker du är mindre bra med Sverige?

Vad tycker du är dåligt med Sverige?

Jämförelser med hemlandet

Finns det skillnader mellan ditt hemland och Sverige?

Om ja, berätta om dessa

Finns det likheter med Sverige och ditt hemland?

Om ja, berätta om dessa

Vad är största skillnaderna?

Vad är största likheterna?

Hur upplever du det är att vara i kontakt med svenska myndigheter?

Hur upplevde du kontakten med myndigheterna i ditt hemland?

Svenska samhället

Känner du dig delaktig i det svenska samhället?

Känner du att dina kunskaper/erfarenheter från hemlandet har tagits till vara i det svenska samhället?

Bilden av Sverige

Stämde bilden av Sverige som du haft innan du kom hit?

Vad stämde/stämde inte?

Framtid

Hur ser du på din framtid?

Avslutande fråga

Finns det någonting du tycker är viktigt att tillägga, som vi inte diskuterat innan?

Intervjupersoner sökes

Hej!

Jag studerar sociologi på distans via Högskolan i Kristianstad och skriver just nu mitt examensarbete. Examensarbetet består av att skriva en C-uppsats.

Syftet med uppsatsen är att beskriva hur asylsökande har upplevt mötet med Sverige och hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand.

Då metoden för uppsatsen är intervju, söker jag härmed 5-6 personer som är intresserade av att låta sig intervjuas om sina erfarenheter av att möta Sverige och berätta om hur deras bild av Sverige har förändrats efterhand. Frågorna kommer att handla om bakgrund (t.ex. ålder, hemland, tid i Sverige), vad man har vetat om Sverige innan man kom hit, hur man upplevt Sverige/svenskarna och det svenska samhället, jämförelser med hemlandet, hur man ser på sin framtid.

Intervjuerna kommer att ske på svenska och beräknas ta 60-90 minuter. Det är frivilligt att delta i intervjuundersökningen och anonymitet är garanterad. Inga namn kommer att nämnas i uppsatsen. Informationen som samlas in kommer bara att användas för uppsatsen.

Kriterierna för att delta i intervjuundersökningen är att man ska:

- Vara över 18 år (vuxen)
- Gå på SFI-nivå C eller D
- Ha kommit till Sverige som asylsökande

Låter detta intressant? Kontakta mig då omgående via mailadressen nedan för mer information och bokning av tid för intervju.

Tack på förhand.

Med vänliga hälsningar

Belinda Fercher

belinda.fercher0003@stud.hkr.se

Högskolan Kristianstad